

AUTISME

Een autismespectrumstoornis is aanwezig vanaf de geboorte en beïnvloedt het denken van die persoon. Ons denken beïnvloedt ons gedrag. Dus personen met ASS denken en gedragen zich anders. Ieder op zijn eigen manier. ASS heeft vele gezichten.

We moeten er altijd van uit gaan dat de moedertaal van kinderen met ASS beelden zijn, geen woorden. Daarom hebben ze enorm veel nood aan visualisaties, met picto's, foto's of geschreven tekst. Zeker in situaties waarin het wat moeilijk wordt, is het gebruik van visualisaties een belangrijk hulpmiddel dat hen een veilig basisgevoel bezorgt.

In onze school kunnen kinderen met ASS gespecialiseerde hulp krijgen door een GON-begeleider, meestal van het MPI Sterrebos. Wekelijks komt die in de klas langs en begeleidt vanuit haar kennis de leerling, het schoolteam en de ouders.

In onderstaande opsomming schetsen we mogelijke van het autismespectrum. Een goed begrip van hoe kinderen met ASS denken, helpt ons om rekening te houden met deze stoornis, hen beter te begrijpen, op een juistere manier aan te pakken.

Als kinderen overspannen raken, geven we hen de ruimte en mogelijkheid om tot rust te komen. Hen op dat lastige moment overladen met een stroom aan woorden maakt het vaak erger. **We spreken vooraf een vluchtruimte af om problemen te voorkomen.** In ons geval is dat de zorgklas of de Cirkel op de speelplaats.

TIJD is voor kinderen met ASS een heel moeilijk begrip. Woorden zoals straks, overmorgen, eventjes wachten,...zijn voor hen heel onduidelijk. Ook een activiteit afronden is niet vanzelfsprekend. **We maken de tijd visueel zichtbaar** door middel van een time-timer (met kleuraanduiding) wekkertje, klokje, kalender,... Ook in de refter.

Personen met ASS drukken zich vaak onhandig uit. Ons eerste gevoel geeft aan dat het kind echt wel onbeleefde opmerkingen maakt. Hij bedoelt het echter niet zo, hij gaat enkel af op de feiten en uit zijn gevoel op een zeer onbeholpen manier, zonder rekening te houden met de sociale context en de gevoelens van de juf of medeleerling. Kinderen met ASS missen de **flexibiliteit om sociale contexten** te begrijpen. Bij Brent is het woord 'avond' bijgebleven terwijl hiermee eigenlijk het einde van de schooldag bedoeld werd. Deze letterlijke interpretatie belet het kind om zijn taak in te vullen naar de verwachtingen. Het gebrek aan overzicht in een sociale context en het letterlijk opnemen van taal kunnen tot grappige en bizarre situaties leiden. Helaas raken kinderen daardoor vaak verzeild in benarde posities. **Een gepaste reactie en wat begrip van de omgeving kunnen vaak problemen voorkomen.** In een gesprek proberen we dan te achterhalen waarom kinderen iets doen.

Personen met ASS hebben zo hun eigen verbeelding om problemen die zich stellen op te lossen. Ze denken erg letterlijk en concreet na bij het uitdokteren van hun oplossingsstrategie. Op die manier zijn het dan weer creatieve denkers.

Het koppelen van bepaalde details aan een ruimere betekenis is bij kinderen met ASS opvallend aanwezig. Ze ontwikkelen soms een voorkeur of afkeur voor iets of iemand op basis van details.

Kinderen met ASS zijn dikwijls **concrete denkers met een fenomenale feitenkennis**: ze weten over bepaalde thema's alle details. We spreken van splintervaardigheden : vaardigheden/kennisgebieden waarin ze uitblinken t.o.v. leeftijdsgenootjes. Splintervaardigheden zijn in veel gevallen niet functioneel binnen hun alledaagse leefwereld. Er obsessief mee bezig zijn, kan ook het functioneren belemmeren.

Personen met ASS hebben een **andere sensorische beleving**. Het is erg moeilijk om daar als buitenstaander een betekenis aan te geven. Misschien is het gewoon leuk, misschien is het een ingebouwde routine. Of misschien levert dit meer informatie op over het object boek. Niet enkel het beeld, maar vooral de geur is voor haar dan belangrijk om de betekenis "boek" toe te kennen aan het voorwerp.

Als we opdrachten geven in vraagvorm, dan is de kans heel groot dat kinderen met ASS dit echt als een vraag beschouwen en niet als een opdracht. **Gesloten vragen, beantwoorden ze gewoon met ja of neen.**

Kinderen met ASS hebben soms **moeite met "boos zijn"** en hoe dit gevoel af te ronden. Hun gevoelens laten tekenen of opschrijven en in een "ik ben boos doos" steken. Dan zien ze ook dat dit gevoel "weg" is.

Kinderen met ASS zijn vaak **egocentrische denkers**. Het sociaal inzicht in de gevoerde conversatie gaat aan hen voorbij. Ze horen een detail van het gesprek en betrekken dit op zichzelf. Ze betrekken het gehoorde detail op hun eigen leefwereld en creëren zo onrealistische angsten of verwachtingen.

Door hun anders omgaan met inbeelding en verbeelding proberen personen met ASS voor zichzelf een logica te vinden in de alledaagse dingen. Hier komt het **letterlijk auti-denken** zeer sterk tot uiting.

Personen met ASS hebben moeite met **betekenisverlening**. In dit voorbeeld zien we duidelijk dat het doel van de opdracht verloren gaat. De juf vraagt naar een analyse van het drieletterwoord, dus verwacht ze als antwoord : r o o s. Marie herhaalt echter woord voor woord wat juf zegt, want ze vraagt : "zeg eens".

Personen met ASS ondervinden maar al te vaak dat de **wereld dubbelzinnig** is. Mats denkt dan ook verder dan nodig bij het oplossen van de opdracht. Hij voert de opdracht tweeledig uit. Naast het rangschikken van de getallen, schrijft hij die ook letterlijk van groot naar klein.

Ramon klaagt vaak dat zijn hoofd vol zit. Hij krijgt een schriftje waarin hij zijn gedachten kan neerschrijven. Ramon noemt het "mijn-lege-hersenschriftje". Eens zijn gedachten zijn neergeschreven, mag hij ze vergeten en komt er plaats vrij voor nieuwe dingen. Zo maakt hij zijn hersenen leeg.

Woorden zijn soms heel vluchtig. **Visualisaties** (geschreven prente,...) zijn een handig hulpmiddel bij kinderen met ASS. Maak er eens een tekeningetje bij, zou een goede stelregel zijn voor begeleiders van kinderen met ASS. Ook het geheugen van mensen zonder ASS is vaak gebaat met visuele ondersteuning.

Kinderen met ASS vertonen soms **problemen met oriëntatie in ruimte**. Oriëntatie start vanuit het lichaamsbeeld en -besef en juist daarmee hebben ze het soms moeilijk; Lucas kan zich niet inbeelden wat er onder de kledij zit.

Personen met ASS ontleden een zin vaak in kleine, letterlijke stukjes zonder de totale betekenis te begrijpen. Met in dit geval verontwaardiging in plaats van trots tot gevolg.

Kinderen met ASS ervaren onrust als ze niets om handen hebben. Vrije tijd is vaak moeilijk in te vullen en wordt zo heel dikwijls de moeilijkste periode van de dag. Bied daarom een aantal keuzemogelijkheden aan (visueel). Maar hou de opties aanvankelijk beperkt: hoe meer opties, hoe moeilijker de keuzes.

Vermijd negatief taalgebruik (b.v. niet wiebelen op je stoel). Kinderen met ASS moeten zich dan zelf inbeelden wat wel kan en dat is voor hen net zo moeilijk. (beter zeg je: zit stil).

Personen met ASS hebben vaak een **favoriet onderwerp** om mee bezig te zijn. Ze slaan obsessief info op over bepaalde onderwerpen. Heel wat kinderen zijn erg geïnteresseerd in dinosaurussen.

Vermijd figuurlijk taalgebruik (b.v. Schiet op!). De kans bestaat dat kinderen met ASS dit letterlijk nemen en verward of angstig worden.

Personen met ASS hebben **moeite om zich te verplaatsen in een ander persoon**. Het inlevingsvermogen en de verbeeldingskracht functioneren anders. Het kind kan zich niet voorstellen dat hij aangesproken wordt in zijn rol van b.v. konijn. Het kind koppelt zijn outfit los van zichzelf.

Kinderen met ASS maken **vaste associaties** van een woord met een betekenis. Maar de meeste woorden hebben meerdere betekenissen naargelang de context. Het feit dat de betekenis verandert als de context verandert, is voor hen vaak onbegrijpelijk.

Een winkelbezoek is voor kinderen met ASS vaak een helse opdracht omwille van de **vele prikkels** die op hen afkomen en de onvoorspelbaarheid van de situatie. Er is muziek, er lopen veel pratende mensen rond,... Er is een korte of lange wachtrij aan de kassa, er zijn zoveel soorten choco,...

Geluid (harde geluiden, schelle stemmen, brandalarm,...) is voor veel kinderen met ASS heel dikwijls een pijnprikkel. Ze kunnen er overgevoelig voor zijn.

Het grootste probleem voor personen met ASS is **betekenisverlening**. Het is voor hen dan ook niet evident om een inhoudelijk samenhangend verhaal te verzinnen. Er moet rekening gehouden worden met boeiend en creatief taalgebruik, de voorkennis van de lezer en er moet beroep gedaan worden op de eigen verbeelding. Knap lastig als je weet dat dit de triade benadert.

Personen met ASS hebben het moeilijk met **perspectiefneming**. Het steeds wisselend karakter van persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden maakt het hen knap lastig. Ze zijn geen flexibele denkers. Je kan afspraken maken maar als er een klein detail afwijkt, kunnen ze daar niet mee om.

Personen met ASS hebben heel veel nood aan **basisduidelijkheid**. Vragen als wie, wat, waarom, wanneer,... spoken veel door hun hoofd. Vooral als een dagdagelijkse routine doorbroken wordt door speciale evenementen moeten we extra aandacht besteden aan hun onzekerheden.

Personen met ASS **denken erg letterlijk** en vaak ook met een zekere pure logica. Het zou een taalgrap kunnen zijn maar voor kinderen met ASS is dit gewoon verkeerd. Ze begrijpen het niet.

Feestdagen zijn voor kinderen met ASS onvoorspelbaar. Het bezoek van minder vertrouwde gezichten, de pakjes, het speciaal eten....Op dit moment in het inbouwen van **voorspelbaarheid zeer belangrijk**. Als ze weten wat er gebeurt en wanneer, dan is dat voor hen stressreducerend. Dat ze weten wat er in hun pakje zit, maakt het niet minder leuk. Integendeel!